

Το νόημα των Χριστουγέννων

του Νεκταρίου Μετζάκη, καθηγητή Θεολογίας

Όλος ο κόσμος αυτές τις μέρες ετοιμάζεται να γιορτάσει τα **Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά**. Το σκηνικό της γιορτής είναι έτοιμο εδώ και αρκετές μέρες. Ισοπεδωτικά μονότροπο και ανιαρό. **Χιλιάδες λαμπάκια** στα φωτιστικά των δρόμων, στα πάρκα, στην αγορά, στις βιτρίνες, στα σπίτια, στις βεράντες, σκαρφαλωμένα ακόμη και πάνω στα δέντρα... **προσπαθούν να δημιουργήσουν μια ατμόσφαιρα φωτεινής ζεστασιάς στην παγωμένη καρδιά μας.**

Μιαν αμυδρή αναλαμπή στο σκοτάδι της ζοφερής προοπτικής ενός πολιτικού, κοινωνικού και πολιτισμικού Μεσαίωνα, αρχές του 21^{ου} αιώνα. Πρωτεύουσες, πόλεις και χωριά ανταγωνίζονται τούτες τις μέρες σ' ένα εορταστικό παραλήρημα κακογουστιάς. Στο ξόδεμα όσης ελπίδας μας απέμεινε. Το «ψηλότερο χριστουγεννιάτικο δέντρο, με τα περισσότερα λαμπιόνια», η «τελετή φωταγώγησης» και άλλα τέτοια φαιδρά... δηλ. **το ύψος και το βάθος μιας κραυγαλέας υπανάπτυξης, όταν στην αυλή μας πεθαίνουν αθώοι, κι ο πλανήτης φαίνεται έτοιμος να εκραγεί.**

Χρόνο με το χρόνο παρατηρώ ότι όλο και πιο πολύ υποκρινόμαστε, το παίζουμε χαρούμενοι προσπαθώντας «τέτοιες μέρες» να φτιάξουμε τη διάθεσή μας, με ένα δωράκι, μιαν ευχή, ένα φιλί, μιαν αγκαλιά, μιαν

«εορταστική εκπομπή» της πλάκας στην τηλεόραση, έναν «τηλεμαραθώνιο αγάπης» ας πούμε, μπόλικο καφέ στους πεζόδρομους και ντουμάνια καπνού στις καφετέριες της πλήξης μας. Κι όσο πιο πολύ υποκρινόμαστε ότι περνάμε καλά - μετά από τόσα μνημόνια - τόσο πιο πολύ βαριόμαστε τη ζωή μας και όλο και αυξάνει η πλήξη και το κενό που αισθανόμαστε... αν το αισθανόμαστε. Ειδικά μόλις σβήσουν τα φωτάκια, περάσει η εορταστική εξωστρέφεια και κάνουμε τον απολογισμό.

Τι φταίει λοιπόν και δεν τολμούμε να κοιτάξουμε κατάματα τον κενό εαυτό μας που μας φοβίζει; Τι λείπει και δεν έχουμε ειρήνη, χαρά κι αγάπη στην καρδιά μας και στον κόσμο μας;

Πιστεύω ότι μας λείπει ο Χριστός. Μας λείπει η πίστη. Ζούμε Χριστούγεννα χωρίς Χριστό.

Το έχουμε συνειδητοποιήσει αυτό; Τα Χριστούγεννα έγιναν μια ακόμα έννοια στο λεξιλόγιο μας άνευ ουσίας, κενή περιεχομένου, όπως τόσες και τόσες άλλες, όπως η αγάπη, η ελευθερία, η ισότητα, η δικαιοσύνη, η ειρήνη, η δημοκρατία, η καλοσύνη κ.ά.

Μείναμε θαμπωμένοι να θαυμάζουμε το περιτύλιγμα του Χριστουγεννιάτικου δώρου και ξεχάσαμε να χαρούμε το δώρο. Το δώρο είναι ο Χριστός... Ο Χριστός είναι ο μεγάλος απών από τα Χριστούγεννα των ημερών μας. Δεν είναι τραγικό; Να απουσιάζει το κεντρικό πρόσωπο το οποίο δίνει και το όνομα και τη χάρη σε όλο αυτό το πανηγύρι;

Αποτέλεσμα: μέσα στους στολισμένους και φωταγωγημένους δρόμους της κάθε πόλης, στην κοσμοσυρροή, στις στολισμένες βιτρίνες των καταστημάτων, κυκλοφορεί αισθητά κι ανατριχιαστικά η παγωνιά της απουσίας του Θεού και η θεοποίηση της παγερής υποκρισίας του ανθρώπου...

Ένας νέος άγιος της Εκκλησίας μας όμως, ο άγιος Πορφύριος, (κοιμήθηκε το 1991) έλεγε: (υπάρχει εγγραφή σε μαγνητόφωνο) «... όμως μένουμε στη νωθρότητά μας, στην απερισκεψίαν μας και ζούμε χωρίς Χριστό. Λοιπόν, **ζωή χωρίς Χριστό δεν είναι ζωή.** Πάει, τελείωσε. Αν δε βλέπεις το Χριστό σε όλα σου τα έργα και τις σκέψεις, είσαι χωρίς Χριστό. έτσι πράγματι να βλέπουμε το Χριστό. Είναι φίλος μας, είναι αδελφός μας, είναι ό,τι καλό και ωραίο. **Είναι η χαρά, είναι η ζωή, είναι το φως, το φως το αληθινόν, που κάνει τον άνθρωπο να χαίρεται, να πετάει, να βλέπει όλα, να βλέπει όλους, να πονάει για όλους, να θέλει όλους μαζί του, όλους κοντά στο Χριστό.** Όλα στο Χριστό υπάρχουν τα ωραία. Και μακράν

του Χριστού: η θλίψη, η μελαγχολία, τα νεύρα, η στενοχώρια, οι αναμνήσεις των τραυμάτων της ζωής, των πιέσεων, των αγωνιωδών, έτσι, ωρών..... Και πάμε εδώ και πάμε εκεί και τίποτα, και πουθενά δεν στεκόμαστε. **Αγαπήσατε τον Χριστόν και μηδέν προτιμήστε της αγάπης Αυτού. Είναι το παν.....** Ο Χριστός είναι άλλο πράγμα. Όταν έρθει ο Χριστός στον άνθρωπο, όταν έρθει στην ψυχή μας, όταν πάει στον άνθρωπο ο Χριστός, όταν μπει στην ψυχή (ο Χριστός), η ψυχή γίνεται αλλιώς...»

Τώρα μπορούμε να καταλάβουμε **το αληθινό νόημα των Χριστουγέννων**, που βιώθηκε μυστικά, καρδιακά στην παράδοση της καθ' ημάς Ανατολής και γέννησε το ήθος και τα έθιμα αυτού εδώ του τόπου, που είναι μπολιασμένος με την πίστη της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Στη γλώσσα και τη ζωή της Εκκλησίας τα Χριστούγεννα σημαίνουν Σάρκωση. Σάρκωση θα πει πως ο απερινόητος, απρόσιτος και άκτιστος Θεός αδειάζει τη θεότητά Του μέσα στο κορμί της ανθρωπότητας από αγάπη και μόνον.

Σκάνδαλο για τη λογική, μωρία ακατανόητη. «Μυστήριοι ξένον ορώ και παρόδοξον» ψάλλει ο υμνωδός της Εκκλησίας. Το άφθαρτο εισβάλλει στο φθαρτό και το αφθαρτοποιεί, το άπειρο και αιώνιο στο πεπερασμένο και θνητό, ο ήλιος της Δικαιοσύνης στο σκοτάδι της ιστορίας για να της δώσει νόημα και σκοπό. Ο Θεός στον άνθρωπο για να γίνει ο άνθρωπος Θεός. **Μόνο με πίστη, δηλαδή εμπιστοσύνη, άνευ όρων και ορίων βιώνεις τέτοια αποκάλυψη. Με την καρδιά, όχι με την λογική. Ρίσκο είναι η πίστη στο Θεό – όπως και στον έρωτα – δεν έχει εξασφαλίσεις, κατοχυρώσεις, αποδείξεις. Διακινδυνεύεις να χάσεις ή να κερδίσεις τα πάντα.** «Κι' όποιος δεν απελπίστηκε απ' όλα δεν τρέχει κοντά στον Θεό» λέει ο (Φ. Κόντογλου). Φαίνεται λοιπόν ότι δεν απογοητευθήκαμε ακόμα από τόσους «σωτήρες» που αποκτήσαμε στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια...

Με τόλμη που εκπλήσσει ακόμη και σήμερα, ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος σχολιάζει το γεγονός της Σάρκωσης του Θεού:

«Πόρνη επιθυμούσε ο Θεός; -αναρωτιέται- ναι πόρνη, τη δική μας (ανθρώπινη) φύση –εξηγεί... Ήταν τρανός κι' αυτή ταπεινή, τρανός στη φύση...αχώρητος στο νου, άπιαστος από τη σκέψη. Πώς να το πω; Πώς να το παραστήσω; Το μεγαλείο του απέραντο, πού να πιαστεί η σοφία του με αριθμούς. Κι αυτός ο μέγας και τρανός επεθύμησε πόρνη (την ανθρώπινη φύση μας). Και τι κάνει; Δεν της στέλνει κάποιον απ' τους δούλους του,

δεν στέλνει άγγελο στην πόρνη αλλά καταφθάνει αυτός ο ίδιος, ο ερωτευμένος. Επειδή δεν μπορούσε ν' ανέβει εκείνη στα ψηλά, κατέβηκε ο ίδιος στα χαμηλά. Έρχεται στην καλύβα της. Τη βλέπει μεθυσμένη, κατάπληγωμένη και εξαγριωμένη. Και με ποιο τρόπο έρχεται; Όχι μ' ολοφάνερη τη θεότητά του, αλλά γίνεται εντελώς ίδιος μαζί της....»

Αυτό είναι το μεγαλείο της Σάρκωσης! Και μια τέτοια θεολογία και μια φιλοσοφία ζωής που ακουμπά πάνω της, είναι που γέννησε και μόρφωσε ένα πολιτισμό Ελληνορθόδοξο που ήξερε τι γιορτάζει, πώς να γιορτάζει και γιατί γιορτάζει τα Χριστούγεννα.

Πολιτισμό γιορτής με επίγνωση, δίχως φαντασιώσεις, ηθικισμούς λυρικές εξάρσεις και ρηχούς συναισθηματισμούς. Ένα πολιτισμό που σαρκώθηκε και αποτυπώθηκε αριστοτεχνικά... στην **υμνολογία** των αγίων ημερών με την λιγγιώδη ποίηση και το κατανυκτικό μέλος των τροπαρίων, **στην ορθόδοξη εικόνα της Γέννησης** με το βρέφος Ιησού τυλιγμένο με νεκρικά σάβανα μέσα σε λάρνακα, να παραπέμπει κατ' ευθείαν σε Σταυρό, Ταφή και Ανάσταση. **Στην ταπεινή λογοτεχνία ενός Παπαδιαμάντη κι ενός Κόντογλου** που εκτίμησαν σωστά την δύναμη της πίστης του λαού μας και τις προεκτάσεις της στο λαϊκό μας πολιτισμό. **Στον λαϊκό πολιτισμό που θεολογεί τη Σάρκωση στα κάλαντα, με το στόμα των παιδιών, που τραγουδούν πως «Άναρχος Θεός καταβέβηκεν και εν τη Παρθένω κατώκησεν...»** Στον λαϊκό πολιτισμό του Νεοέλληνα που ξέρει να στέκεται με κατανόηση και αγάπη δίπλα στο φτωχό, τον ξένο, τον άστεγο, τον μετανάστη, τον γέρο και τον άρρωστο, όχι μόνο τούτες τις άγιες μέρες μα κάθε μέρα, ολόκληρο το χρόνο, «εν παντί καιρώ και τόπω», γιατί είναι **στάση ζωής η γέννηση του Χριστού εντός μας, κι όχι ευκαιριακή εκδήλωση υποκριτικής καλοσύνης με ημερομηνία λήξης.**

Ο Χριστός δεν περιμένει αυτές τις μέρες για να σαρκωθεί. «Αεί γεννάται κατά πνεύμα τοις θέλουσι» λέει ο Αγ. Μάξιμος ο Ομολογητής. «Αεί Χριστούγεννα εστίν» ο Χρυσόστομος. Ο χριστιανός προσπαθεί να είναι και να πορεύεται ως χριστιανός συνεχώς, όχι μόνο κάθε Χριστούγεννα και Πάσχα.

Αυτή την Ελληνορθόδοξη παράδοση που δίνει νόημα ζωής και ευοίωνο προσανατολισμό στον σύμπαντα κόσμο, την υποτιμούμε σήμερα εμείς και την περιφρονούμε, είτε από παχυλή άγνοια είτε από προκατάληψη. Τραγικά ανυποψίαστοι από το θησαυρό που έχουμε πεταμένο, γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα σαν παιδικό party δίχως όμως ίχνος αθω-

ότητας... στολίζουμε τα σπίτια, τους δρόμους και τις πόλεις μας αλλά όχι και τις καρδιές μας. Ατενίζουμε με περισσή συγκίνηση στις φάτνες των πάρκων ένα καλοθρεμμένο μωρό με ροδοκόκκινα μαγουλάκια που βαφτίσαμε Χριστό, για τις ανάγκες μιας μελό θρησκευτικότητας και πηγαίνουμε στολισμένοι μοδάτα να ξενυχτήσουμε ψυχαναγκαστικά σε ρεβεγιόν αγελαίας και απρόσωπης διασκέδασης.

Υπάρχει ακόμα...? νομίζω στο βάθος της συλλογικής μας συνείδησης, στο πολιτιστικό DNA μας δηλαδή, μια αχνή επιθυμία να περάσουμε (αν προλάβουμε) κάποια μέρα και από καμιά εκκλησιά εκτελώντας βιαστικά το ετήσιο θρησκευτικό μας καθήκον, να ανάψουμε δηλ. ένα κερί «για το καλό του χρόνου». Θυμάμε ένα καλό παπούλη αρκετά χρόνια πριν που μου έλεγε «Ο Θεός παιδί μου δεν θέλει τη δραχμούλα σου, θέλει την καρδούλα σου».

Κρίμα στ' αλήθεια δεν είναι φίλοι μου, βαφτισμένοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, να ζούμε στην Ελλάδα και να γιορτάζουμε τα Χριστούγεννα σαν Αμερικανάκια ;;;

Για το τέλος. Σε μια πρόσφατη εγκύκλιό του ο φωτισμένος μητροπολίτης Μεσογαίας Νικόλαος, τελειώνει με τα λόγια: **«Δεν μας έμεινε τίποτε άλλο από το να μεταμορφώσουμε ξανά την Ελλάδα σε πατρίδα μας, την ιστορία της σε ταυτότητά μας, τα παραδείγματα των προγόνων μας σε βιώματά μας και να επιστρέψουμε από τον ασύνετο νεοπλουτισμό στην αξιοπρεπή λιτότητα και ολιγάρκεια, από τις υποτελικές υποχωρήσεις στον ηρωισμό και από τον παγκόσμιο διασυρμό στην εθνική υπερηφάνεια και τον πανθομολογούμενο θαυμασμό. Έτσι, ο Θεός, όπως λέγει και ο λαός, δεν θα μας αφήσει, γιατί με αυτόν τον τρόπο δεν θα Τον έχουμε κι εμείς εγκαταλείψει.**

**Νεκτάριος Μετζάκης , καθηγητής Θεολόγος 2^{ου} Λυκείου Κορίνθου,
Πρόεδρος Παραρτήματος ΠΕΘ Κορινθίας**